

Охорона культурної спадщини:

анотований бібліографічний список

2019. – Вип. 8. – 8 с.

(<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>)

1. Бардік М. А. Оновлення монументального живопису Успенського собору Києво-Печерської лаври і Софії Київської в першій половині XIX століття : монографія. — Київ : ТОВ «Київ. Друк. Мануфактура», 2019. — 310 с. *Досліджено монументальний живопис Успенського собору Києво-Печерської лаври і Київського собору Святої Софії першої половини XIX століття. Спростовано упереджене трактування оновлень живопису Успенського та Софійського соборів; простежено їхній зв'язок і значення у збереженні сакральних пам'яток. Введено в науковий обіг імена художників і майстрів, які виконали оновлення живописної декорації соборів. Сформульовано і впроваджено метод атрибуції оновлених і поновлених композицій монументального живопису, що ґрунтується на визначенні виду робіт, виконаних художниками і майстрами. Проведено атрибуцію розписів Успенського та Софійського соборів першої половини XIX століття. Оновлені розписи визначено як мистецьке явище, засноване на синтезі стилізації первинних зображень і власної манери художників.*

2. Волошин Л. "Майстер пекельної палітри" – Степан Луцик / Л. Волошин // Образотвор. мистецтво. — 2019. — № 2. — С. 20-22. *Висвітлено творчість талановитого мистця Степана Луцика, ім'я якого тоталітарний режим в Україні замовчував впродовж кількох десятиліть, а його полотна були злочинно знищені разом із тисячами творів інших українських художників у фондovій збірці Національного музею у Львові.*

3. Гелитович М. Майстер ікон другої половини XVI століття із церкви Різдва Пресвятої Богородиці в селі Лісковате на Західній Бойківщині / Марія Гелитович // Студії мистецтвознавства. — 2018. — № 4. — С. 15-27. Проаналізовано твори анонімного майстра другої половини XVI століття, автора п'яти ікон із церкви Різдва Пресвятої Богородиці в с. Лісковате, що поблизу м. Добромила (Західна Бойківщина, а нині – територія Польщі). Пам'ятки розглянуто щодо їх мистецьких особливостей: стилістичних та іконографічних.

4. Гуменюк О. В. Софійський некрополь як історико-культурний феномен / О. В. Гуменюк, М. Б. Ткачук // Молодий вчений. — 2019. — № 4. — С. 41-44. Зроблено спробу розглянути Софію Київську як архітектурно-символічний образ та усипальню князів і подвижників православ'я. У східнохристиянському світі кафедральні Софійські храми були атрибутом суверенної державності. Тож своїм величним образом, архітектурними формами та художнім вирішенням собор Святої Софії маніфестував появу на світовій арені нової християнської Русі. Текст: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/4/10.pdf>

5. Іванюк О. Л. Фортифікаційні пам'ятки у культурному контексті: український досвід (ранній новий час та XIX ст.) / О. Л. Іванюк, Є. А. Ковальов // Вісн. Нац. Акад. керів. кадрів культури і мистецтв. — 2018. — № 3. — С. 134-137. Розглянуто питання виявлення культурного значення міських фортифікаційних споруд на українських теренах, що належали Російській імперії. Наукова новизна статті полягає у тому, що в ній досліджено перетворення українських фортифікаційних споруд з суто військових об'єктів на історико-культурні пам'ятки.

6. Казанцева Т. "Ми уже втратили Київ як місто архітектури. І зараз ми можемо втратити Львів" / Тетяна Казанцева ; розмовляла Ірина Ладика // День. — 2019. — 2 - 3 серп. (№ 137/138). — С. 8 – 9. Подано матеріали розмови з доценткою кафедри дизайну та основ архітектури Інституту архітектури "Львівської політехніки" Тетяною Казанцевою.

Основні теми бесіди – збереження архітектурних пам'яток Львова, сучасні проекти у середмісті старовинного міста, культура минулого сторіччя та підготовка майбутніх львівських зодчих. Текст:

<https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/my-uzhe-vtratyly-kyiv-yak-misto-arhitektury-i-zaraz-my-mozhemo-vtratyty-lviv>

7. Карпук Т. Сакральна творчість галицьких і буковинських композиторів XIX століття в контексті українського національно-культурного відродження / Тамара Карпук // Нова пед. думка. — 2019. — № 1. — С. 182-185. *Розкрито творчі портрети й охарактеризовано сакральну спадщину галицьких і буковинських композиторів середини-другої половини XIX століття крізь призму концептуальних прикмет українського національно-культурного відродження.*

8. Козирєва Т. Громадськість б'є на сполох / Тетяна Козирєва // День. — 2019. — 23 лип. (№ 129). — С. 6-7. *Йдеться про знищення у Львові під час реконструкції магазину "Океан" унікальної мозаїки з рибами, створеної у 1982 році за ескізами народного художника України Володимира Патики. Учасники прес-конференції у Львівському прес-клубі закликали відновити мозаїку за кошт забудовника, винного у вчиненні цього акту вандалізму.*

9. Конторських І. Наші предки були багатоженцями / Ірина Конторських // Експрес. — 2019. — 18 – 25 лип. (№ 29). — С. 7. *Подано інформацію, що в 2019 році на території Тальянок (Черкащина) українські археологи відкрили два типи осель – велику і маленьку, а поряд яму-котлован, де готувалась глиняна суміш для будівництва. Деякі археологічні знахідки проливають світло на сімейні звичаї трипільців. Приміром, статуетки, що зображають жінку, свідчать про особливе ставлення до неї. Немає сумнівів, що статуетки мали культове значення. Знайдено, зокрема, комплекси із 21 керамічної фігурки, які можуть знаменувати місячний цикл жінки, і на яких, зокрема, особливими знаками показаний період, коли жінка найбільш готова до зачаття. Зазначено, що полігамія у стародавніх кельтах була*

найпоширенішою формою шлюбу. Це історична закономірність: у полігамних сімей було більше землі, худоби та їжі, ніж у моногамних.

10. Кулиш Я. Храм строгого режима / Ярослав Кулиш // КП в Україні. — 2019. — 17 юля (№ 106). — С. 9. *Подано інформацію, що понад півстоліття на території виправної колонії недалеко від міста Шостка на Сумщині, в селі Гамаліївка, знаходиться фамільний склеп Скоропадських. Зазначено, що з 2015 року міська влада Шостки веда активну роботу зі створення на території Гамаліївського монастиря Державного історико-архітектурного заповідника. Указано, що 19 червня 2019 року постановою Кабінету Міністрів прийнято рішення про створення зазначеного заповідника, а в Міністерстві культури розглядають положення про його адміністрацію.*

11. Курбанова Л. В. Композиторсько-редакційна діяльність Павла Маценка: збереження традицій національного хорового мистецтва в українській західній діаспорі / Л. В. Курбанова // Вісн. Нац. Акад. керів. кадрів культури і мистецтв. — 2018. — № 4. — С. 355-359. *Досліджено композиторсько-редакційну спадщину музикознавця і композитора української західної діаспори Павла Маценка, яка є ваговою складовою у структурі його різновекторної діяльності зі збереження національного музичного мистецтва.*

12. Куфрик Б. Як врятувати Світязь / Богдан Куфрик // Експрес. — 2019. — 18 – 25 лип. (№ 29). — С. 11. *Подано інформацію, що на Волині катастрофічно зміліло найглибше озеро України - об'єкт Світової спадщини. За словами науковців, до обміління Шацьких озер призвів Хотиславський кар'єр будівельних матеріалів, що на території Білорусі – за 250 метрів від кордону з Україною. Він розкриває водоносні горизонти, які є основними джерелами питного і господарського водопостачання. Зазначено, що ситуація з обмілінням Світязя набула чималого розголосу. Відбулася нарада фахівців: водогосподарників, проектувальників та місцевих керівників. Ухвалено рішення відремонтувати шлюз.*

13. Мазур Т. В. Державна політика щодо охорони культурної спадщини під час Української революції 1917 - 1921 років / Т. В. Мазур, І. М. Мищак // Вісн. Нац. Акад. керів. кадрів культури і мистецтв. — 2018. — № 4. — С. 158-163. *Проаналізована діяльність міністерств внутрішніх справ, освіти, юстиції, губернських земських зборів, губернських і повітових відділів культури, міських дум періоду Української революції 1917 - 1921 років щодо охорони культурної спадщини в Україні.*

14. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : матеріали XXV звіт. наук.-практ. конф., 7 - 8 лют. 2019 р. : [у 2 ч.] / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Юрид. ф-т ; [редкол.: В. М. Бурдін (голова) та ін.]. — Львів : Юрид. ф-т Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2019. — Ч. 2. — 222 с. ***Шифр зберігання в Бібліотеці: А796394-2*** *Зі змісту: Пам'ятка культурної спадщини як об'єкт правового регулювання / О. Гулкевич. — С. 17-21.*

15. Ременяка О. С. Nigra sed Formosa: Занурена в печаль, проте прекрасна... Слідами мандрів ікони Богородиці Холмської : монографія / О. С. Ременяка ; Ін-т проблем сучасн. мист-ва Нац. Акад. мистецтв України. — Київ : Фенікс, 2018. — 184с. ***Шифр зберігання в Бібліотеці: Б359972.*** *Присвячено історії чудотворної ікони Богородиці Холмської. Це документально-хронологічне дослідження базується на джерельних матеріалах XVII - XVIII ст., архівних документах та публікаціях міжвоєнної преси. Такий підхід дозволяє по-новому осмислити історичне та мистецьке значення видатного твору як невід'ємної складової загальнонаціонального культурного надбання. Допомагає зрозуміти роль знакових культурних цінностей, важливість їхнього збереження, особливо під час трагічних подій між двома світовими війнами як для України, так і для багатостраждального українського народу Холмищини.*

16. Тарас Я. Лука Снігур – останній майстер бойківської школи храмової архітектури / Ярослав Тарас // Народознав. зошити. — 2019. — № 2. — С. 403-415. *Дослідження присвячене видатному будівничому Луці Снігуру, останньому майстрові бойківської школи храмової архітектури.*

З'ясовано, що інформація про майстра Луку Снігура з'явилася в 1925 р., коли він збудував церкву за проектом Лева Левинського в с. Климець. Наведено список збудованих, ремонтаних та збережених на сьогодні церков Луки Снігура. Текст: <https://nz.lviv.ua/archiv/2019-2/12.pdf>

17. Тищенко М. Скифское золото остается в Нидерландах – суду нужно больше времени / Марина Тищенко // КП в Украине. — 2019. — 17 июля (№ 106). — С. 5. *Зазначено, що доля скіфського золота з чотирьох кримських музеїв залишається в підвішеному стані. Подано інформацію, що найцінніші експонати з цієї колекції, включаючи Скіфську пектораль IV століття і ще 18 артефактів, завжди зберігалися в Національному музеї України в Києві. Їх повернули відразу після виставки в Нідерландах; 565 експонатів до анексії півострова перебували в музеях Тавриди, Керченському історико-культурному заповіднику, Бахчисарайському історико-культурному заповіднику та "Херсонесі Таврійському". Указано, що Голландський суд ще в грудні 2016 постановив, що колекцію потрібно передати українській стороні, але Росія подала апеляцію на це рішення. Слухання в Апеляційному суді Амстердама почалися 11 березня 2019 року. Указано, що 16 липня 2019 року суд Амстердама опублікував проміжне рішення у цій справі, згідно з яким експонати залишаються в голландському музеї до тих пір, поки сторони не нададуть додаткову інформацію.* Текст: <https://kp.ua/life/642234-skyfskoe-zoloto-ostaetsia-v-nyderlandakh-sudu-nuzhno-bolshe-vremeny>

18. Ходак І. Сакральне мистецтво Київщини: за матеріалами експедиції Марії Новицької 1925 року / Ірина Ходак // Студії мистецтвознавства. — 2019. — № 4. — С. 28-43. *Систематизовано та введено в науковий обіг відомості про сакральні монументальні (церкви, дзвіниці) і станкові пам'ятки Київської округи, обстежені влітку 1925 року співробітницею Музею культів і побуту (Київ) Марією Новицькою (1896 - 1965).*

19. **Чечелівський монастир в документах і спогадах** / [упоряд.: А. В. Пивовар, А. С. Гуменюк, Є. М. Гуменюк ; передм., заг. ред. А. В. Пивовар]. — Київ : Академперіодика, 2019. — 430 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: БЗ59921.** *Наведено архівні документи з історії заснування Чечелівського жіночого монастиря Херсонської єпархії, його становлення, закриття та подальших подій довкола монастирського храму до його зруйнування на початку 1930-х років, а також відповідні спогади та відомості про село Мала Чечеліївка (нині Велика Чечеліївка Новгородківського району Кіровоградської області), де на рубежі XIX - XX ст. постав монастир.*

20. **Чорна С. У Криму відмовляються реєструвати парафію ПЦУ, а на Чернігівщині знищують сакральну пам'ятку** / Світлана Чорна // *Голос України*. — 2019. — 7 серп. (№ 148). — С. 3. *Надано інформацію про звернення в мережі Фейсбук науковців та краєзнавців, об'єднаних в у групу "Архітектура України", з приводу знищення Українською православною церквою Московського патріархату (УПЦ МП) сакральної пам'ятки XVII століття – Троїцького собору у Прилуцькому районі на Чернігівщині. Науковці ініціюють написання скарги в Департамент охорони культурної спадщини від місцевої громади, а також просять речників Російської церкви в Україні пояснити, "чому саме в УПЦ МП нищення українських пам'яток має системний характер".* Текст: <http://www.golos.com.ua/article/320194>

21. **Synowiec A. Heritage Conservation, Education, Intercultural Dialogue: Functions of Lemkos, Roma and Tatars Creative Activity in Contemporary Poland = Збереження спадщини, навчання, міжкультурний діалог: функції творчості лемків, циган (роми) і татар у сучасній Польщі** / Aleksandra Synowiec, Zybała Marcin // *Міжнар. відносини: теорет.-практ. аспекти : зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ, 2018. – Вип. 1. – С. 244-251. – Текст англ., укр., рос., пол.* **Шифр зберігання в Бібліотеці: Бп18385-1.** *Наведено сучасні функції творчості етнічних меншин на основі дослідницьких матеріалів, зібраних у загальнонаціональних*

дослідженнях у рамках проекту "Творча діяльність етнічних меншин в Польщі на рубежі XX – XXI ст.", проведеного Інститутом східних ініціатив з Кракова (Польща). На основі емпіричних даних, отриманих за результатами загальнонаціональних польових досліджень Інституту східних ініціатив, розглянуто роль і функції творчої діяльності меншин в контексті збереження, освіти та налагодження міжкультурного діалогу в області культурної спадщини. Зазначено, що мистецтво і творча діяльність відіграють домінуючу роль у збереженні культури етнічних меншин, а також у розвитку міжкультурного діалогу. Текст:
<https://doi.org/10.31866/2616-745x.1.2018.142007>

**Підготовлено відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого
Відповідальний за випуск: Зайченко Н.Я.
09.08.2019**